

Prodlužitelnost lhůt opravných prostředků v soudním řízení.

Karel Gerlich.

Jednou ze stěžejních zásad soudního řízení je snaha po urychlení celého průběhu řízení. Tato snaha je vyjádřena v řadě lhůt, kterými je ukládána povinnost jak stranám řízení, tak i orgánům řízení provádějícím (soudům), aby určité procesní úkony nebo vyřízení provedli v určitém čase. Měřitko je různé. Starší procesní řády stanoví zásadně lhůty kratší (na př. trestní řád), novější zákony stanoví lhůty již delší (na př. civilní řád soudní), nejnovější zákony pak ještě delší (na př. zákon o soudním řízení nesporném, osnova civilního řádu soudního).

Sankce pro nezachování procesních lhůt není stejná, pokud jde o strany a pokud jde o orgány soudní. Kdežto u stran má nezachování lhůty vždy v zápětí právní újmu, u soudních orgánů jde zpravidla jen o lhůtu více méně pořádkovou; není-li zachována, nemá to na další průběh řízení vlivu.

Nejmarkantněji se jeví tato diskrepance při vyhotovení soudního rozhodnutí a podání opravného prostředku proti němu. Je v tom určitá nespravedlnost, pociťovaná zejména právními zástupci stran, když soudce nemusí zachovati lhůtu zákonem stanovenou pro vydání rozsudku po skončení řízení, kdežto právní zástupce strany musí opravný prostředek vypracovati a soudu podati přesně ve lhůtě zákonem stanovené, a to pod sankcí nejtěžší, totiž ztráty opravného prostředku.

Složitě právní poměry moderního života a rozsáhlé případy konfliktů celé řady osob s právním řádem přinesly v poslední době celou řadu jak trestních tak i civilních sporů tak spletitých a rozsáhlých, že bylo prostě nemožno v krátkých lhůtách zákonem stanovených vypracovati soudní rozhodnutí a také včas vypracovati opravné prostředky proti němu. Jak bylo však již shora zmíněno, soud v takových případech pochopitelně překročuje lhůtu zákonem stanovenou, a nemá takové překročení zákonné lhůty žádného významu s hlediska procesního. Naproti tomu ale lhůta k opravnému prostředku váže právní zástupce stran železným a nezměnitelným poutem. Zmeškání lhůty pro mimořádnou rozsáhlost procesní látky nebo složitost věci nelze

napravití podle platných procesních řádů žádným prostředkem. (Navrácení v předešlý stav, které snad jediné by tu přišlo v úvalu, je přípustné jen pro jiné překážky.)

Jde nyní o to, naléztí vhodný prostředek, který by hověl požadavkům moderního života a který by poskytoval možnost přizpůsobiti délku lhůty k opravnému prostředku každému určitému případu.

Při řešení této otázky nutno především přihlížeti k tomu, že délka lhůty k opravnému prostředku musí býti předem jasně stanovena, že tedy nesmí býti v konkrétním případě pohyblivá. Jinak by totiž nebylo věci pomozeno, neboť — jak máme za to — jde především o to, aby právní zástupce strany měl možnost důkladně se připravití, náležitě věc uvážiti a bez překoťného kvapu opravný prostředek vypracovati.

Nejde tu snad jen o pohodlí právních zástupců stran, kteří v nemoťně krátké lhůtě těžce zdolávají rozsáhlou látku. Jde tu také o princip spravedlnosti, který vyžaduje, aby formální ustanovení procesní nebyla překážkou objektivně správného rozhodnutí věci. Tomu je jistě na překážku, je-li opravný prostředek vypracován ve chvatu, což má často za následek přehlédnutí určitých okolností skutkových nebo nedomyšlenost řešení otázek právních. Jde tu konečně — ovšem ne v poslední řadě — také o důstojnost soudního rozhodování ve vyšší nebo dokonce v nejvyšší stolici. K této důstojnosti jistě nepřispívá, mají-li se opravné soudní stolice zabývati nicotnými, na kvap snesenými a nedomyšlenými výtkami opravných prostředků.

Prodlužitelná lhůta k opravnému prostředku je stanovena v § 31 odstavci 6 zákona o základních ustanoveních řízení nesporného ze dne 19. června 1931 čís. 100 Sb. z. a n. Toto ustanovení nehoví plně zásadě, kterou jsme shora naznačili, aby délka lhůty byla předem jasně určitelná. Pro určení délky lhůty k opravnému prostředku podle § 31 odst. 6 cit. zák. je patrna z rozhodnutí, proti kterému opravný prostředek má býti podán, jen jedna podmínka, totiž nedostatek nebo nesprávnost poučení o opravných prostředcích. Druhou podmínkou jest, že účastník, který má opravný prostředek podati, není zastoupen právním zástupcem. Tato podmínka nemůže býti patrna z rozhodnutí, neboť nemá-li účastník právního zástupce, nebude tento v hlavice rozhodnutí uveden, a naopak z pouhého neuvedení právních zástupců účastníků ještě neplyne, že účastníci nejsou právně zastoupeni. Ovšem zvláštní povaha nesporného řízení soudního nese s sebou, že nelze tu klásti tak přísné požadavky

a účel probíraného procesního ustanovení je jiný, než o jaký nám běží v této úvaze, totiž ochrana účastníků práva nezalých proti újmám plynoucím z přísnosti formálních předpisů procesuálních. Ustanovení § 31 odst. 6 právě probrané nám však zde může sloužiti za doklad, že zásadně prodlužitelnost lhůt opravných prostředků v soudním řízení byla již v našem právním řádě zavedena.

Nejnovější naše procesní zákonodárství však nám skýtá doklad ještě dalekosáhlejšího zásahu do úpravy opravných prostředků, totiž dokonce v otázce jejich přípustnosti. Procesní novela k úlevě nejvyššímu soudu, zákon ze dne 11. prosince 1934, čís. 251 Sb. z. a n., prodloužený článkem I. zákona ze dne 17. prosince 1936, čís. 314 Sb. z. a n., upravil v článku I. čís. 2 nově znění § 502 odst. 3. c. ř. s. tak, že odvolací soud může, když by jinak dovolání proti jeho rozsudku nebylo přípustné, vysloviti jeho přípustnost, jde-li o rozhodnutí zásadního významu. O účelnosti a oprávněnosti tohoto ustanovení jsou různé názory. Nám však stačí, můžeme-li tento předpis uvést jako doklad toho, že zásadně lze vhodným způsobem přizpůsobovati procesní předpisy o opravných prostředcích podle okolností určitým konkrétním případům. Jde-li to v otázce přípustnosti, tím spíše by to šlo v otázce stanovení délky lhůty k opravnému prostředku.

Podle toho co jsme již uvedli, budeme od úpravy prodlužitelné lhůty k opravnému prostředku požadovati především, aby v každém případě byla lhůta předem jasně patrna. Bylo by proto nejlépe upravití věc takto:

Zásadně budou platiti pro opravné prostředky lhůty v procesních zákonech o řízení před soudy stanovené. Tyto lhůty však již nebudou — jako dosud — lhůtami konečnými a neprodlužitelnými, nýbrž bude je moci prodloužiti soud, který vydal rozhodnutí, proti němuž opravný prostředek má býti podán. Prodloužení lhůty k opravnému prostředku se může státi jen k návrhu jedné ze stran, který by samozřejmě musel býti podán před skončením jednání. Vyhoví-li soud tomuto návrhu, určí ve výroku rozhodnutí, o které běží, lhůtu pro podání opravných prostředků, která však nesmí přesahovati 30 dnů, platí pro obě strany stejně a nemůže již býti prodloužena. Nemínil-li soud návrhu na prodloužení lhůty k opravnému prostředku vyhověti, musí nejprve návrh zamítnouti zvláštním usnesením, proti němuž je přípustný jednostupňový rekurs, a nesmí před pravoplatným rozhodnutím o návrhu na prodloužení lhůty k opravnému prostředku rozhodnutí, o které běží, stranám doručiti.

Kdyby je přes to doručil, má toto doručení účinek teprve od okamžiku, kdy nabylo právní moci usnesení o návrhu na prodloužení lhůty k opravnému prostředku (bud' marným uplynutím rekursní lhůty nebo doručením usnesení rekursního soudu).

Dalo by se snad namítnouti, že by nebylo třeba připouštět rekurs proti usnesení o návrhu na prodloužení lhůty k opravnému prostředku, a že by stačilo pouze usnesení soudu, o jehož rozhodnutí běží. Dlužno však uvážiti právě to, co bylo již shora zdůrazněno, že je právě v zájmu opravné stolice, aby opravné prostředky, o kterých jí bude rozhodovati, byly vypracovány s ohledem na rozsáhlost a důležitost věci řádně a důkladně. Kromě toho dlužno přihlídnouti též k tomu, že by šlo jen o jednoduché rozhodnutí předběžné otázky, takže připuštěním rekursu by se řízení nějak zvláště neprotáhlo, zvláště když by bylo možno stanoviti pro tento rekurs lhůtu co nejkratší (na př. 3 dny).

At' už bude věc upravena tím neb oním způsobem, vždy bude nutno zaříditi to tak, aby nejpozději při doručení rozhodnutí, proti němuž mají opravné prostředky býti podány, bylo již pravoplatně rozhodnuto o tom, v jaké lhůtě lze proti rozhodnutí podati opravný prostředek.